

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 ได้ระบุไว้อย่างเด่นชัดว่า การผลิตครูเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่เด็กในสถานศึกษาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ การฝึกหัดครูจึงเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าว ทั้งยังทำหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้โดยรอบด้าน¹ โดยเหตุนี้การผลิตครูของสถาบันฝึกหัดครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงได้พยายามเน้นความสำคัญในด้านคุณภาพของครูมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูได้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

การฝึกสอนเป็นวิธีการหนึ่งในการเตรียมบุคคลผู้จะออกไปประกอบอาชีพครูในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากงานที่ต้องปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการฝึกสอนจะเป็นสื่อท้าทายให้นักศึกษาฝึกสอนได้แสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ได้เรียนมาจากสถาบันการศึกษา ภายใต้ความดูแล แนะนำ และช่วยเหลือจากบุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ของสถาบันการศึกษานั้น ๆ² การฝึกสอนจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาผู้ซึ่งจะออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีการศึกษาและมีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

¹กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 9.

²อภิรักษ์ ณ นคร, การฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), คำนำ.

อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ มีความเห็นว่าแม้ในปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามากเพียงใด ก็ไม่สามารถใช้แทนการฝึกสอนได้¹ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ปราณี เถลิงพล ที่มีความเชื่อว่าการวัดครูที่มีสมรรถภาพนั้น ต้องวัดด้วยความสามารถและความสำเร็จจากการฝึกสอน² นักการศึกษาอีกท่านหนึ่งคือ เดวอร์ (John W. Devor) ได้ให้เหตุผลสนับสนุนไว้ว่า การฝึกสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดระบบการศึกษา ได้ฝึกการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ การเลือกใช้อุปกรณ์การสอน การใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการปรับปรุงบุคลิกภาพ³ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการเป็นครูที่มีสมรรถภาพในอนาคต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตทางการศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของการฝึกสอน เช่นเดียวกัน จึงกำหนดวิชา ED 413 - การปฏิบัติการฝึกสอน จำนวน 6 หน่วยกิต ไว้ในหลักสูตร สาขาศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการสอน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณิต-วิทย์ คณิตศาสตร์ และพลานามัย และขณะเดียวกันนักศึกษาจะต้องลงทะเบียนวิชา ED 415 - การสัมมนาฝึกสอน จำนวน 2 หน่วยกิตควบคู่ไปกับการฝึกสอน จึงรวมหน่วยกิตที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน จำนวน 8 หน่วยกิต

¹อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ, ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), คำนำ.

²ปราณี เถลิงพล, การฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 149.

³John W. Devor, The Experience Student - Teaching (New York : McMillan Co., 1970), pp. 6-9.

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะศึกษาศาสตร์ ให้ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการฝึกสอน จึงได้สร้างเกณฑ์สำหรับการฝึกสอนไว้ดังนี้คือ กณที่นักศึกษาจะออกฝึกสอนต้องมีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต หรือ 103 หน่วยกิตสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก และการฝึกสอนจะใช้เวลาประมาณ 12 สัปดาห์ของภาคต้นหรือภาคปลาย ภาคเรียนใดภาคเรียนหนึ่ง¹

เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะเป็นสถาบันตลาดวิชา ซึ่งรับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน ประกอบกับความจำกัดในค่านมุลลากรสำหรับนิเทศการฝึกสอน จึงทำให้เกิดขีดความสามารถของภาควิชาหลักสูตรและการสอนที่จะจัดการฝึกสอนสำหรับนักศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์ทุกคน ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงกำหนดให้นักศึกษาบางส่วนซึ่งเป็นครูประจำการหรือเคยเป็นครูประจำการที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนระดับประถมศึกษาตอนปลายขึ้นไป ไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา² สามารถขอยกเว้นการฝึกสอนได้ โดยเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ แทน จำนวน 8 หน่วยกิต ได้แก่

(1) ED 418 การศึกษาเป็นรายบุคคล	2 หน่วยกิต
(2) ED 404 โรงเรียนและชุมชน	} 3 หน่วยกิต เลือก 1 วิชา
(3) ED 405 เทคโนโลยีทางการศึกษา	
(4) ED 407 กฎหมายและระเบียบปฏิบัติในโรงเรียนมัธยม	

¹คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, ปฏิบัติการฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), บทนำ.

²มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ระเบียบปฏิบัติเพื่อขอยกเว้นการฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), (อัครสำเนา).

(5) ED 414	แนวโน้มและปัญหาสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร	} 3 หน่วยกิต เลือก 1 วิชา ¹
(6) ED 417	การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน	

จากสภาพการดังกล่าว ในปัจจุบันนักศึกษาศาสาศึกษาศาสตร์ จึงมี 2 ประเภทคือ นักศึกษาที่คองทำการฝึกสอน และนักศึกษาที่ได้รับการยกเว้นฝึกสอน และเนื่องจากแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่านคงได้กล่าวในช่วงต้น มีความเชื่อตรงกันว่า การฝึกสอนเป็นวิธีการที่จะสามารถพัฒนานักศึกษาฝึกสอนให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพครู หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว การจัดหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาในด้านปริมาณนักศึกษาและความจำกัดของบุคลากรกรณีพิเศษโดยกำหนดให้นักศึกษาบางส่วนซึ่งเป็นครูประจำการหรือเคยเป็นครูประจำการที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษาสามารถขอยกเว้นฝึกสอนได้ อาจจะไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของการฝึกสอน และการจัดหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของการจัดการฝึกสอนในลักษณะเช่นนี้จะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกคองหรือไม่นั้น ยังไม่มีผู้ใดจะให้คำตอบได้อย่างแน่ชัด ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มากนัก โดยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยส่วนรวมว่าเป็นอย่างไร และนักศึกษาที่ผ่านการฝึกสอนกับนักศึกษาที่ยกเว้นฝึกสอน จะมีสมรรถภาพด้านการสอนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเป็นการเสริมสร้างและปรับปรุงนักศึกษาให้เป็นครูที่มีสมรรถภาพอย่างแท้จริงต่อไป

---

¹ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หลักสูตรคณะศึกษาศาสตร์ พุทธศักราช 2519
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 3.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาฝึกสอนกับนักศึกษายกเว้นฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขอสมมติฐานในการวิจัย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2. ผู้วิจัยได้ตั้งขอสมมติฐานว่า สมรรถภาพด้านการสอนของนักศึกษาฝึกสอนกับนักศึกษายกเว้นฝึกสอน ไม่แตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้

1. การวางแผนและการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. เทคนิคและรูปแบบการสอน
3. การจัดกิจกรรมและทักษะการสอน
4. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถภาพด้านการสอนที่เกี่ยวข้องกับด้านความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 การวางแผนและการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เช่น การเขียนแผนการสอนและการกำหนดจุดประสงค์ เป็นต้น
- 1.2 เทคนิคและรูปแบบการสอน เช่น การอภิปรายและการสอนเป็นทีม เป็นต้น

1.3 การจัดกิจกรรมและทักษะการสอน เช่น การใช้คำถาม และการเล่นเกม เป็นต้น

1.4 การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การเลือกใช้อุปกรณ์การสอน และการใช้หนังสือ เป็นต้น

1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เช่น การสร้างข้อทดสอบและการประเมินผลตนเอง เป็นต้น

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคปลาย ปีการศึกษา 2523 เท่านั้น

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศการฝึกสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการสอนของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำนิยาม

1. สมรรถภาพทางการสอน หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ที่เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน ไปปฏิบัติในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เทคนิควิธีสอน หมายถึง ความรู้ทางวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอน ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมและทักษะการสอน การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3. นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ผ่านการฝึกสอนในภาคปลาย ปีการศึกษา 2523

4. นักศึกษายกเว้นฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ผ่านการอนุมัติให้ยกเว้นฝึกสอนและกำลังศึกษาอยู่ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2523

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาฝึกสอนและนักศึกษายกเว้นฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2523 จำนวนได้ดังนี้

1.1 นักศึกษาฝึกสอน สุ่มมาร้อยละ 25 โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดาค่าจำนวน 80 คน

1.2 นักศึกษายกเว้นฝึกสอนทุกคน จำนวน 40 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาคำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดกรอบการวางแผนและการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เทคนิคและรูปแบบการสอน กิจกรรมและทักษะการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.2 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านพิจารณาความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา หลังจากนั้นได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.3 นำผลการทดลองแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละข้อ พิจารณาเลือกข้อที่ดีมาเป็นส่วนประกอบของแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาฝึกสอนด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษายกเว้นฝึกสอนโดยการส่งทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบทดสอบ นำมาหาการยลละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอน นำมาหาการยลละ

ค่ามัธยเทศคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การเปรียบเทียบสมรรถภาพด้านการสอน ใช้ค่าที (t-test)

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 ประกอบด้วย ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อสมมติฐานในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำนิยาม วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 แยกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องของ ประกอบด้วย แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพของครู แนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนและงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ตัวอย่างประชากร ที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ